

Redescoperiri

Ignoranța și prejudecata au produs, fiecare în parte și amândouă la un loc, ideea că dramaturgia franceză - după Giraudoux, Anouilh, Camus, Sartre, Genet, Cocteau, Montherlant, Vian, Ghelderode, Beckett, Ionesco - nu a mai produs nimic notabil, fiind în declin, sau, cum se zice acum, în cădere liberă. Ne-am obișnuit, aici, în spațiul tuturor ratărilor, să considerăm că literatura dramatică franceză nu prea mai există, așa că, dacă vrem să jucăm autori francezi contemporani, ne rezumăm la, din când în când, Giraudoux, Camus, Genet (ale cărui **Cameriste** s-au montat, după părerea mea, cu asupra de măsură), Sartre, Beckett și Ionesco. Despre autorii de azi, aproape nici un cuvânt, iar cu textele lor, aproape nici un spectacol. Ce lucru important realizează Programul bilateral Face à Face, inițiat de Teatrul Național din Târgu-Mureș și susținut de SACD Entr' Actes, de mai multe teatre românești și de revista „Scena”? Descoperă dramaturgia franceză de dată recentă pentru publicul din România - și o va descoperi, sper, pe cea românească pentru publicul din Franța -, prin spectacole și antologii de teatru, încurajează dramaturgi, actori, regizori români și francezi să se cunoască reciproc, pune în valoare rădăcini, teme, idei și stiluri comune sau, cel puțin, asemănătoare, resus-

cită spiritul francofon la români și vechea solidaritate a Franței cu România.

Festivalul dramaturgiei franceze, desfășurat la Târgu-Mureș la jumătatea lunii februarie, a revelat, iar pentru cei ce avuseseră mai demult revelația, a demonstrat că dramaturgia franceză de azi este substanțială și puternică, reprezentând o ofertă consistentă și o zonă repertorială solidă. Pentru mine a mai însemnat și altceva: prin autori remarcabili, de valoare literară și teatrală recunoscută, precum Jean-Claude Carrière, Jean-Claude Grumberg sau Victor Haïm, dramaturgia franceză confirmă încă o dată că structura abstractă, parabolică, polisemică și stilul metaforic nu au fost inventate în Est, din motive de totalitarism și cenzură, ci au constituit dintotdeauna și constituie și acum o direcție artistică reală, valabilă și cu deschidere către public.

Așa cum direcția concretă, a adresării fruste, derivând din farsă, vodevil, dramă burgheză, teatru de bulevard, teatru politic, are și ea reprezentanți notabili. Mi-a plăcut să constat că regizori români care, după 1989, priveau cu sfielnică reținere produsele românești ale „blestematului limbaj esopic” au montat fără nici o reținere, nici sfielnică, nici disprețuitoare, produsele franțuzești ale aceluiași tip de teatru, care nu avea de ce să fie „esopic”, și au făcut spectacole de succes. Poate că la festivalul de la Târgu-Mureș a mai căzut o prejudecată...

Dumitru Solomon

P.S.: Când totul se sfârșește cu bine, poate că nu mai are rost să insistăm asupra felului în care a început festivalul, cu neplăcute hibe de organizare, așa că, vorba francofonului, passons ...

Directori, regizori, dramaturgi și teatrologi citind în public *Istoria comunismului* ... de Matei Vișniec

sf dramaturgie virtuală

1 + 3

Un loz

Cetățeanul X-ulescu din București află de la televizor, în fața căruia stă împreună cu soția și cu fiica sa, că a câștigat la loterie 7 miliarde de lei (270 de mii de dolari). Bucurie mare, țipete, pupături. Anunță câțiva vecini mai apropiați, care se prefac a împărtași

bucuria câștigătorului. Cu toții fac planuri. Ce ar face fiecare cu o asemenea sumă? Case, mașini, călătorii, afaceri. Gata cu sărăcia. Îi spun că trebuie să-i cinstească și pe ei, dar nu așa, cu o bere-două, ci să organizeze un chef în toată regula. X-ulescu le promite că se va conforma cererii lor cu cea mai mare plăcere și îi conduce ușor spre ieșire. Imediat, apoi, îl cuprinde panica. Își aduce aminte de toate poveștile cu mari câștigători care au fost ulterior jefuiți. Își împăr-

tășește temerile familiei. Dacă și ei sunt în pericol? Ce să facă? La consiliul de familie vine și soacra. Discută și se sperie reciproc. În cele din urmă X-ulescu se hotărăște să se culce, însă fără să se poată liniști. A doua zi îi sună la ușă un individ necunoscut. Se recomandă: Giovanni. X-ulescu îl primește. Acesta îi spune că a aflat totul și că se oferă să-l apere de posibili hoți. Îi cunoaște pe toți infractorii din cartier și-i poate ține sub control. Totul, contra unei sume de două mii

de dolari pe lună. Îi spune că n-are rost să apeleze la o firmă de pază, care, deși i-ar lua ceva mai puțini bani (dar nu cu mult mai puțini), nu ar fi în nici un caz la fel de sigură. El se va ocupa de protecția totală a lui și a familiei. N-ar avea rost nici să-l reclame la poliție, așa cum X-ulescu încearcă să-i sugereze, pentru că n-ar avea nimic de câștigat. În cel mai pesimist scenariu X-ulescu ar reuși „să-l dovedească” și poliția l-ar băga pe el, Giovanni, la pușcărie. Dar prietenii săi ce păzesc? X-uleștii n-ar mai fi nici un minut liniștiți. Li s-ar putea întâmpla o mulțime de lucruri.

Până la urmă, Giovanni pleacă, lăsându-l pe X-ulescu cu teribila problemă pe cap. Și deocamdată nici măcar n-a ridicat banii. Nu apucă însă să se gândească prea mult ce e de făcut, că sună telefonul. E fosta lui soție, care dorește să-l vadă după 10 ani de despărțire. Îi vorbește seducător. X-ulescu decide să se întâlnească cu ea. Află că e încurcată într-o afacere falimentară din care e pe cale să-și piardă casa și orice sursă de venit. N-ar putea el cumva s-o ajute cu 50 de mii de dolari? Îi spune că e ultima ei speranță, altminteri nu-i rămâne decât să se sinucidă. Îi mărturisește, în cele din urmă, că a aflat de câștigul lui și că a apelat la el în cunoștință de cauză (plânsete și remușcări). X-ulescu o părăsește gânditor, fără să-i dea un răspuns clar. Nu știe ce să spună acasă despre asta, dar soția lui îl așteaptă cu o nouă problemă. Un văr mai îndepărtat de-al ei e bolnav, iar pentru a-i fi salvată viața e nevoie de o operație în străinătate

care costă aproape 100 de mii de dolari. Fiică-sa e însă convinsă că la mijloc e o înșelătorie: nevasta vărului e o mare escroacă; a fost de ajuns să afle de la doamna X-ulescu de câștigul la loto ca să născocască întreaga poveste. Dar dacă nu e născocire? Dacă vărul chiar va muri din cauza meschinăriei lui X-ulescu? Imposibil de aflat adevărul, mai ales că soția vărului lucrează la Ministerul Sănătății și poate măslui orice acte și analize. X-ulescu e din ce în ce mai deprimat. Face o criză de nervi, explicându-le femeilor din casă cât fac în dolari cele 7 miliarde de lei și cât de greu e să-i împartă în toate locurile în care i se cer. Își ceartă nevasta că nu-și ține gura.

Sună la ușă. E un fost coleg de școală. X-ulescu începe să țipe la el. Ce mai vrei și tu acum... etc. Colegul îl liniștește. Îi spune că știe perfect prin ce trece și că nu-i cere nimic. Vrea doar să-i dea niște sfaturi, fiindcă și el a câștigat în urmă cu câțiva ani, la Bingo, o sumă chiar mai mare. La fel a fost asaltat de toată lumea. Îi expune teoria potrivit căreia într-o societate așa săracă nu poți câștiga prea mult fără a fi nevoit să împarți cu alții. Pe deasupra, el a pierdut o parte din bani fiindcă banca la care i-a depus a dat faliment. O altă parte a investit-o în construirea unei case. Conform proiectului ar fi trebuit să coste 100 de mii de dolari, dar cu timpul suma s-a dublat (prin șmecherii de-ale meșterilor și umflări de prețuri) și nu mai poate continua lucrările. Muncitorii l-au părăsit. X-ulescu îl întreabă dacă pe el n-au vrut să-l păzească

hoții. Nu, lui hoții nu i-au propus nici un fel de înțelegere, pur și simplu i-au furat jeep-ul pe care tocmai și-l cumpărase. Și apoi a fost și impozitul de zece la sută care trebuia dat statului. (X-ulescu aude pentru prima oară de asta, nu se gândise la impozit.) În concluzie, colegul a rămas fără nimic, doar cu o construcție neterminată, cu care nu știe ce să facă.

X-ulescu convoacă din nou consiliul de familie. Le face socoteli și le arată cum stau lucrurile. Nu vor câștiga, de fapt, nimic. (Țipete, variante, contradicții – toate duc la același rezultat.) Se lămuresc: mai bine donează banii unui orfelinat. Vor anunța presa despre această decizie, așa încât asaltatorii să-i creadă și să nu le mai pretindă nimic. Își vor relua traiul dinainte. Ce-au avut și ce-au pierdut? Zis și făcut. Dau telefon la ziar.

A doua zi, Giovanni, cu ziarul în mână, se prezintă la ușă, însoțit de doi hăndrăli. Cum de-a putut X-ulescu să facă așa o prostie? Îl bat, să-i fie învățare de minte. Apoi sună fosta nevastă și-l face de două parale. Nu e bun de nimic. A știut ea de ce l-a părăsit. Nevasta vărului îi transmite că are un om pe conștiință. X-ulescu nu mai poate duce nici gunoiul afară liniștit, că vecinii îi arată obrazul. Nu le-a făcut cinste.

După un an, X-ulescu citește în ziar, de față cu soția și cu fiica, despre delapidarea fondurilor unei asociații de caritate care finanța orfelinate. Directoarea a fugit cu banii în străinătate. Bani între care și cele șapte miliarde donate de X-ulescu.

Andrei Manolescu

După ce-a omorât-o, a înviat-o și i-a furat ceasul

Este un titlu din „Evenimentul zilei” pe care tânărul Ioachim îl arată publicului, rugându-l să nu rădă, pentru că este povestea lui. Își aprinde o țigară cu marijuana și începe să povestească.

Ioachim avea șapte ani când tatăl său a murit. Câteva cuvinte rostite de unchiul Sănducu la înmormântare s-au înfipt în mintea copilului: „Bă Chimilică, asta a fost și cu tac-tu ăsta – a trăit cât a trăit, până odată tot i-a bătut ceasul”. Zile întregi după aceea, Ioachim încercase să pătrundă înțelesul acestor cuvinte. Ajunseser să privească tot timpul ceasul cu cuc din casa părintească.

Până într-o zi când, în timp ce privea intens acele ceasului și se gândea la unchiul Sănducu și la vorbele sale, ceasul a stat. În aceeași seară a aflat că unchiul murise. Deopotrivă fascinat și înspăimântat de gândul că el ar putea fi cauza acestei morți, Ioachim a făcut un experiment cu un ceas și un câine: ceasul a stat, câinele a murit.

Este momentul în care băiatul realizează că are putere asupra timpului, că poate aduce moartea altora. Într-o beție înfricoșată își folosește darul ca să se răzbune pe brută clasei. Cuprins de remușcări, își promite că nu va mai folosi niciodată teribila armă. Dar în

liceu ajunge să oprească ceasul pentru directorul care l-a persecutat. Și mai puternic îl zdruncină moartea mamei sale – o moarte întâmplătoare de această dată; încearcă să-și folosească puterea în sens invers, pentru un miracol, dar fără nici un rezultat. Realizând că nu poate aduce decât răul și moartea, crezându-se un demon, Ioachim intră într-o depresie. Fascinat în continuare de ceasuri care se tot opresc sub ochii săi, Ioachim ajunge să-și impute morțile celebre care îi jalonează trecerea la maturitate: Nicu Ceaușescu, Lady Di, Kennedy Jr., împuștinarea drastică a gheparzilor etc. Cere